

Beslut – Målstruktur, Syfte och Övergripande mål för nya stambanor

Beslut

Beslutet¹ avser Målstruktur, Syfte och Övergripande mål för nya stambanor Stockholm-Göteborg, Stockholm-Malmö².

Denna besluts-PM omfattar utvalda delar i PM Målarbete 2.0 som, utöver målstruktur, syfte och mål även beskriver arbetet bakom framtagande av uppdaterad målstruktur, delar som inte behöver beslutas. Punkterna i denna Besluts-PM behöver en separat beslutshantering för att tydliggöra resultatet av PM Målarbete 2.0. Innehållet beskrivs närmare under respektive punkts rubrik. Motiv till Övergripande mål och preciseringar finns i PM "Motivbilaga till Övergripande mål för nya stambanor".

De utvalda delarna som beslutet omfattar är:

- Målstruktur och benämningar
- Avgränsningar och förutsättningar för syfte och övergripande mål
- Syfte
- Övergripande mål med tillhörande preciseringar

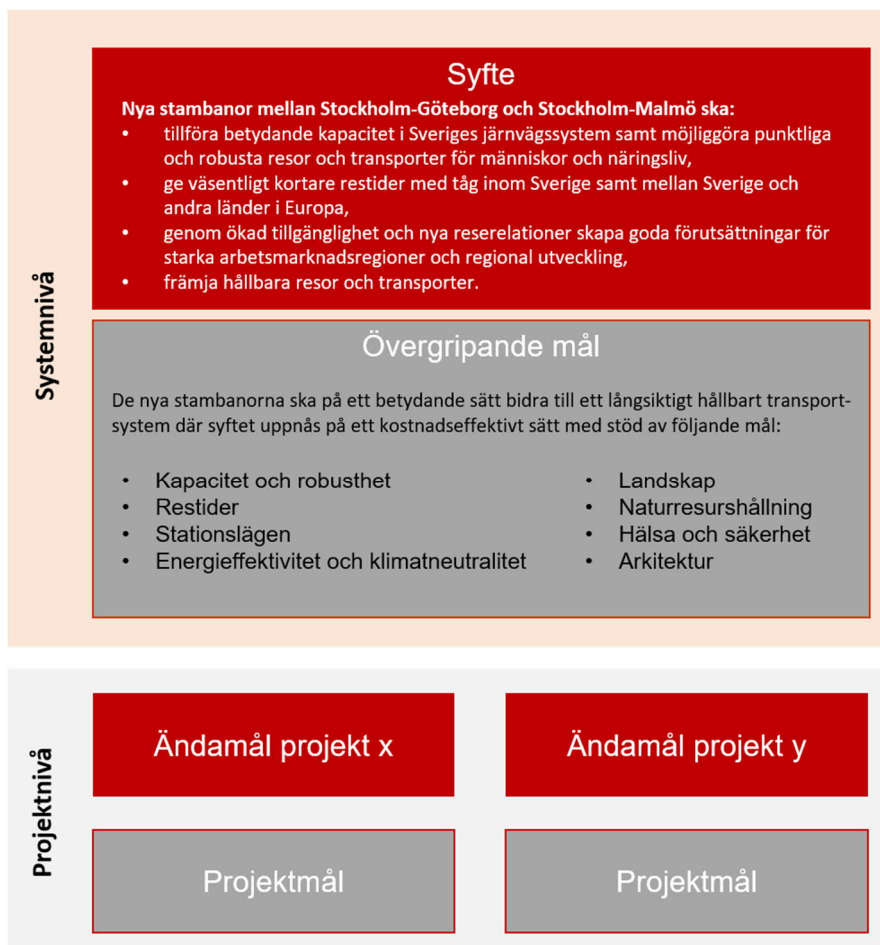
¹ Målstruktur och Syfte har tidigare delbeslutats vid PSG 2019-09-19, men omfattas även av denna Besluts-PM för att ge en helhetsbild över målen för de nya stambanorna.

² Nya stambanor avser anläggningen Gerstabergr-Almedal och Gerstabergr-Lund, exklusive bibanor. Systemet för nya stambanor omfattar Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö inklusive bibanor och benämns Nya stambanesystemet i dokumentet.

Målstruktur och benämningar

Syftes- och målstrukturen för de nya stambanorna består av två nivåer:

- *Systemnivån*: Nya stambanesystemet Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö. Här ingår *syfte* och *övergripande mål*.
- *Projektnivån*: i dagsläget Ostlänken, Hässleholm-Lund samt Göteborg-Borås. Framtida projekt/sträckor kan alltså läggas till i strukturen. Här ingår *ändamål* och *projektmål*.

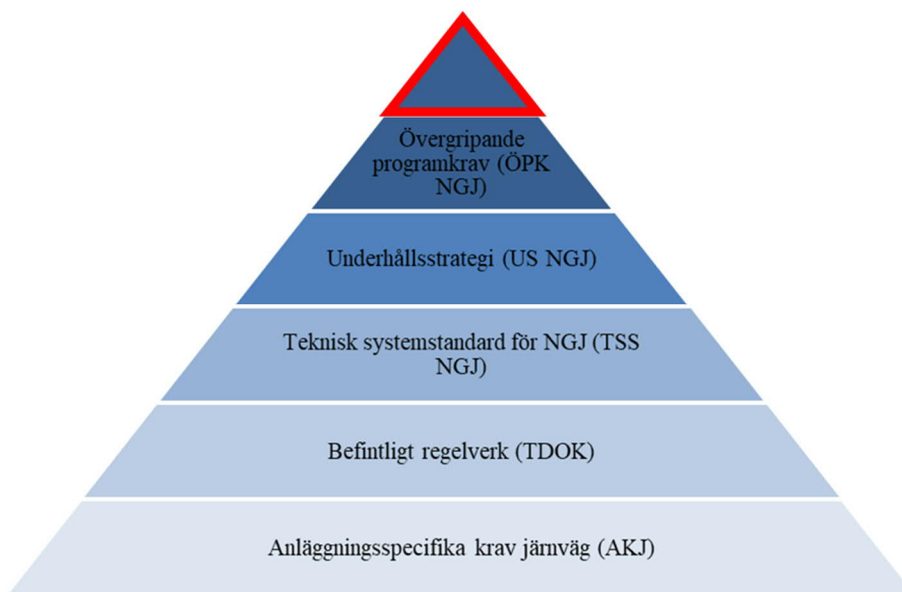

Avgränsningar och förutsättningar för syfte samt övergripande mål

Syftet och de övergripande målen är avgränsade till att omfatta de nya stambanorna. Övriga effekter (positiva såväl som negativa) som till exempel frigörande av kapacitet på befintliga stambanor och övrig infrastruktur omfattas inte av målformuleringarna.

Sverigeförhandlingens utpekade stationsorter, undantaget Mölnlycke, har utgjort förutsättningar för målen. För sträckan Göteborg-Borås har Mölndal ingått som förutsättning.³

De övergripande målen kopplar mot de övergripande programkraven⁴ genom att de visar på ramen och ambitionsnivån för kraven.

Figur 1. Den röda triangeln visar syftet och de övergripande målen relation till NGJ:s kravhierarki. Vid avslutat målarbete kommer kravhierarkin ses över och anpassas utifrån det uppdaterade syftet och övergripande målen.

³ Enligt PM Ny generation järnväg – nya stambanor, 2018-10-08.

⁴ Övergripande programkrav för En ny generation järnväg 4.1

Syfte

Syftet för de nya stambanorna svarar på frågan *varför* systemet som helhet ska byggas. Syftet bidrar till att beskriva hela systemet med nya stambanor och därigenom skapa samsyn kring vad systemet ska uppnå. Syftet utgör ett ramverk för de olika projekten inom systemet över tid och geografi och ger vägledning i strategiska val.

Nya stambanor mellan Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö ska:

- *tillföra betydande kapacitet i Sveriges järnvägssystem samt möjliggöra punktliga och robusta resor och transporter för människor och näringsliv,*
- *ge väsentligt kortare restider med tåg inom Sverige samt mellan Sverige och andra länder i Europa,*
- *genom ökad tillgänglighet och nya reserelationer skapa goda förutsättningar för starka arbetsmarknadsregioner och regional utveckling,*
- *främja hållbara resor och transporter.*

Övergripande mål och preciseringar

Övergripande mål och dess preciseringar konkretiserar tillsammans vad som krävs av systemet för att syftet ska uppnås. De övergripande målen inklusive dess preciseringar sätter en gemensam ambitionsnivå, skapar stödjande ramar för och bidrar till likvärdighet mellan olika delar av systemet samt säkerställer att nationella mål⁵ fångas upp.

Övergripande mål och preciseringar är grupperade i åtta målområden:

- Kapacitet och Robusthet
- Restider
- Stationslägen
- Energieffektivitet och Klimatneutralitet
- Landskap
- Naturresurshushållning
- Hälsa och Säkerhet
- Arkitektur

De åtta målområdena är inordnade under en gemensam samlande skrivning som definierar riktning och ramverk för de övergripande målen. Denna skrivning lyder:

De nya stambanorna ska på ett betydande sätt bidra till ett långsiktigt hållbart transportsystem där syftet uppnås på ett kostnadseffektivt sätt med stöd av följande mål:

Nedan följer en sammanställning av mål och preciseringar för de åtta målområdena. Preciseringarna kan över tid behöva anpassas givet att ny kunskap tillkommer eller om förutsättningarna för programmet eller ingående etapper förändras. Motiv till mål och preciseringar finns beskrivna i PM ”Motivbilaga till Övergripande mål för nya stambanor”.

⁵ Transportpolitiska målen (och Trafikverkets preciseringar), Målbild 2030, Trafikverkets långsiktiga mål m.fl.

Kapacitet och robusthet

De nya stambanorna ska möjliggöra ett ökat resande med tåg genom ett ökat antal avgångar mellan:

- **Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö,**
- **nationella noder⁶ längs banorna,**
- **nationella och internationella noder⁷.**

De nya stambanorna ska möjliggöra en robust och punktlig trafikering som möter behovet av trafik i det nya stambanesystemet Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö.

Preciseringar:

- *Antalet avgångar mellan Stockholm och Göteborg med höghastighetståg ska kunna vara minst 3 st per timme under högtrafik.⁸*
- *Antalet avgångar mellan Stockholm och Malmö med höghastighetståg ska kunna vara minst 3 st per timme under högtrafik.⁸*
- *Antalet avgångar mellan Stockholm och Köpenhamn (med stopp i Malmö) med höghastighetståg ska kunna vara minst 2 st per timme under högtrafik.⁸*
- *Antalet avgångar mellan Stockholm och Norrköping/Linköping/Jönköping ska kunna vara minst 5/5/3 st per timme under högtrafik.⁹*
- *Antalet avgångar mellan Göteborg och Borås/Jönköping ska kunna vara minst 7/2 st per timme under högtrafik.⁹*
- *Antalet avgångar mellan Malmö och Hässleholm/Värnamo/Jönköping ska kunna vara minst 4/1/2 st per timme under högtrafik.⁹*
- *Resandeutbyte med höghastighetståg ska möjliggöras i Stockholm, Linköping, Norrköping, Jönköping, Borås, Göteborg, Värnamo, Hässleholm, Lund och Malmö.*
- *Resandeutbyte med storregionala tåg ska möjliggöras i övriga stationsorter.*
- *Nya stambanor ska möjliggöra minst 95 % punktlighet (rättidighet + 5 minuter) i det nya stambanesystemet.¹⁰*

⁶ Stockholm, Nyköping, Norrköping, Linköping, Jönköping, Värnamo, Hässleholm, Lund, Malmö, Borås, Göteborg.

⁷ Med internationella noder avses främst Köpenhamn, men i förlängningen också orter som Hamburg och Köln som är knutpunkter för europeisk tågtrafik

⁸ Avser båda riktningar. Se Figur 1 i motivbilagan.

⁹ Avser båda riktningar och med både höghastighetståg och storregionala tåg. Se Figur 1 i motivbilagan.

¹⁰ Nya stambanor avser anläggningen Gerstaberget-Almedal och Gerstaberget-Lund. Systemet för nya stambanor omfattar Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö inklusive bibanor.

Restider

De nya stambanorna ska bidra till ett ökat resande med tåg genom att möjliggöra:

- **väsentligt kortare restider mellan Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö,**
- **väsentligt kortare restider mellan nationella noder längs banorna,**
- **väsentligt kortare restider till internationella noder.**

Preciseringar:

- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Stockholm och Göteborg på 02:05 timmar (med direkttåg)*
- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Stockholm och Malmö på 02:30 timmar (med direkttåg)*
- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Stockholm och Köpenhamn på 03:00 timmar (med stopp i Malmö)*
- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Stockholm och Norrköping/Linköping/Jönköping på 00:55/1:05/00:1:45 med höghastighetståg och 01:15/01:30/--:--¹¹ med storregionala tåg.*
- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Göteborg och Borås/Jönköping på 00:30/01:00 med höghastighetståg och 00:35/1:05 med storregionala tåg.*
- *Nya stambanor ska möjliggöra en restid mellan Malmö och Hässleholm/Värnamo/Jönköping på 00:35/01:20/01:30 med höghastighetståg och 00:40/--:--/--:--¹¹ med storregionala tåg.*

Stationslägen

Stationslägen ska möjliggöra hög tillgänglighet och ge stöd för ett stort resande med tåg.

Preciseringar:

- *Stationslägen ska möta ett stort resandeunderlag och/eller möjliggöra effektiva byten som stödjer ett större upptagningsområde.*
- *Stationslägen ska vara attraktiva ur ett hela-resan-perspektiv och möjliggöra effektiva byten mellan tåg eller till andra trafikslag.*
- *Stationslägen ska stödja en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.*

¹¹ Precisering utan tidsangivelse betyder att reserelationen inte finns i Referenstrafik 2035-2040. Se Figur 1 i motivbilagan för antal uppehåll som inkluderas in respektive preciserings restid.

Energieffektiva transporter och klimatneutralitet

De nya stambanorna ska bidra till fossilfria och energieffektiva resor mellan Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö/Köpenhamn samt mellan orter längs banorna.

Utsläppen av växthusgaser från anläggandet av nya stambanor ska tydligt minska över tid så att delar som färdigställs år 2045 eller senare är klimatneutrala.

Preciseringar:

- *De nya stambanorna ska bidra till en omfattande överflyttning av resor från fossilberoende och mindre energieffektiva trafikslag inom stråket Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö/Köpenhamn.¹²*
- *De delar av anläggningen som färdigställs efter år 2035 ska uppnå minst 80 % reduktion av växthusgasutsläpp.¹³*
- *Anläggandet av nya stambanor ska tydligt främja utvecklingen mot och omställningen till en klimatneutral och energieffektiv anläggningsbransch.*

Landskap

De nya stambanorna ska anpassas till landskapets förutsättningar samt landskapets utveckling över tid. Förutsättningarna för en mångfald av landskap, natur- och kulturmiljöer ska bibehållas eller utvecklas såväl invid järnvägen som i ett större omland.

Preciseringar:

- *De nya stambanorna ska bidra till att förutsättningarna för viktiga reglerande och kulturella ekosystemtjänster bibehålls eller stärks.*
- *De nya stambanorna ska så långt som möjligt synliggöra landskapets variation och så långt som möjligt upprätthålla eller stärka förutsättningarna för att bevara, använda och utveckla etablerade markbruk, kulturhistoriska samband, rörelsemönster, karaktärer och funktioner i landskapet.*
- *De nya stambanorna ska så långt som möjligt upprätthålla en mångfald av kulturhistoriska miljöer och karaktärsdrag för att bidra till goda livsmiljöer samt stärka möjligheten att läsa och uppleva kulturhistoriska miljöer i landskapet.*
- *De nya stambanorna ska bidra till att upprätthålla och utveckla förutsättningarna för en mångfald av arter, ekologiska samband och funktioner såväl invid järnvägen som i ett större omland.*

¹² Jämfört med år 2014

¹³ Jämfört med år 2015

Naturresurshushållning

De nya stambanorna ska främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, materiella tillgångar samt ändliga resurser.

Preciseringar:

- *De nya stambanorna ska bidra till att förutsättningarna för viktiga försörjande ekosystemtjänster bibehålls eller stärks.*
- *De nya stambanorna ska bidra till ett långsiktigt hållbart nyttjande av grund- och ytvattenresurser.*
- *De nya stambanorna ska bidra till ett långsiktigt hållbart resursanvändande av mark och areella näringar (jordbruk, skogsbruk och vattennäringar).*
- *De nya stambanorna ska bidra till ett hållbart och effektivt nyttjande av värdefulla ämnen och material.*
- *De nya stambanorna ska utformas så att avfall förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas tillvara i så stor omfattning som möjligt.*

Hälsa och säkerhet

De nya stambanorna ska främja en god hälsa både hos de som vistas i stambanornas omland och hos resenärerna.

Preciseringar:

- *De nya stambanorna ska främja ett aktivt resande.*
- *De nya stambanorna ska bidra till att ingen människa dödas eller skadas allvarligt inom statlig väg och järnväg.*
- *De nya stambanorna ska bidra till att ingen människa utsätts för skadligt buller från järnvägen.*
- *De nya stambanorna ska bidra till att farliga ämnen inte sprids till omgivande luft samt mark- och vattenområden.*

Arkitektur

De nya stambanorna ska präglas av en förebildlig arkitektur som tydligt bidrar till en hållbar samhällsutveckling och skapar förutsättningar för långsiktigt attraktiva livsmiljöer.

Preciseringar:

- *De nya stambanorna och dess stationer ska, utifrån platsens förutsättningar och människors behov, skapa möjligheter för och bidra till attraktivt gestaltade livsmiljöer.*
- *De nya stambanorna och dess stationer ska, utifrån platsens förutsättningar och människors behov, skapa möjligheter för och bidra till en attraktiv och sömlös upplevelse ur ett hela-resan-perspektiv.*
- *De nya stambanorna ska kännetecknas av en lugn och övergripande ordning och tillföra ett mervärde till sin omgivning.*
- *De nya stambanorna ska kännetecknas av en hög arkitektonisk ambition och kvalitet såväl i helhet som i detaljer, med plats för banbrytande arkitektur där det är motiverat.*

Bakgrund

Under 2018 identifierades ett behov av att se över och göra en uppdatering och konkretisering av de tidigare ändamålen för Ny generation Järnväg. Bakgrunden till behovet var dels att förändringar i systemets utformning¹⁴ gjorts samt att de tidigare ändamålen inte var tillräckligt konkreta och inte heller gav tillräckligt stöd för projekten i planlägningsprocessen. Vidare bakgrundsbeskrivning finns i projektspecifikation.

Samråd och sakgranskning

Beslutet har beretts i NGJ:s Beredningsgrupp.

Riskhantering

Syftet och de övergripande målen får inte acceptans hos externa intressenter.

Krav till följd av de övergripande målen bidrar till en kostnadsdrivande linje eller lösning.

Konsekvensbeskrivning

Inga ekonomiska eller resursmässiga konsekvenser för berörda enheter kan identifieras på grund av beslutet.

Kommunikation och implementering

Beslutet implementeras i programmet NGJ. Mål i de ingående programmen och projekten ska utgå från innehållet i detta beslut. Detsamma gäller för NGJ:s kravhierarki.

Uppföljning av mål på systemnivå hanteras inom ramen för programmet NGJ. Om krav till följd av de övergripande målen visar sig medföra en omotiverat hög kostnad eller av andra skäl inte är fullt ut genomförbara hanteras detta enligt befintlig rutin för avstegshantering inom NGJ.

Beslut kommuniceras i form av Besluts-PM direkt till berörda program/projekt.

Därutöver sker en samlad extern kommunikation genom uppdatering av och information på hemsida samt framtagande av Budskapsplatta och FAQ.

Uppföljning

Instruktion för uppföljning på systemnivå planeras att utvecklas inom NGJ:s utredning Roller och ansvar.

Engdahl Stefan, PL

¹⁴ Enligt PM Ny generation järnväg – nya stambanor, 2018-10-08.